

4. Земельний Кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, С.27. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Бойчук А. Ю. Екологічні правопорушення: юридична відповідальність. Реферат URL:<https://osvita.ua/vnz/reports/ecology/21283/>
6. Кулинич М. Об'єкти земельних правовідносин в Україні: теоретичний аспект. Право України. Випуск №52018С. 142-157. URL:http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/Zurnal_2018/pravo_ukr_5_2018.pdf#page=142
7. Держгеокадастр. Ринок землі URL: <https://land.gov.ua/icat/rynok-zemel/>

Бриль Р.

студент магістратури юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

Науковий керівник: к.ю.н. доцент кафедри

конституційного, адміністративного та

фінансового права ЗУНУ

Терещук Г.А.

ПРАВОВІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Повний і всебічний розвиток особистості дитини, створення необхідних умов для реалізації та захисту її прав і свобод – пріоритетне завдання будь-якої сучасної демократичної та правової держави. В Україні заходами забезпечення охорони дитинства передбачене належне виконання батьками своїх обов'язків, щодо виховання та розвитку дітей.

Сім'я є основним та необхідним середовищем для виховання дитини та її розвитку, оскільки саме в сім'ї формуються у дитини цінності, їх цілісна система, норми поведінки, розуміння відповідальності людини як особистості й громадянина своєї держави. Сьогодні серед багатьох сімей існують проблеми, які умовно можна окреслити як «складні життєві обставини».

Багато дітей страждають в прямому розумінні цього слова, адже родини, які опиняються в таких складних життєвих обставинах (складності з житлом або його відсутність; безробіття; алкоголізм батьків або одного з них; наркотична залежність тощо), просто не приділяють увагу своїм дітям, тим самим зникає їх вклад в розвиток дитини, формування маленької особистості у суспільстві. Щороку велика кількість дітей залишається взагалі без батьківського піклування, підставою тому є вищенаведене поняття – складні життєві обставини.

Саме через безвідповідальне ставлення батьків до своєї дитини у виконанні своїх обов'язків у деяких сім'ях, жорстоке поводження із

дітьми, вживання алкоголю, наркотиків, виникають проблеми розвитку дітей та їх подальшу адаптацію у суспільстві.

Законодавство України гарантує дитині певні права та свободи, що несе своє підтвердження у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1], Законі України «Про охорону дитинства» [2], Сімейному кодексі [], Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [4], Законі України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [5], Законі України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [6].

Те, що відбувається в сучасному суспільстві різка зміна ціннісних орієнтацій, психологічна дезадаптація значної частини населення, зниження моральних норм негативно позначаються на процесі соціалізації дітей і підлітків. Сьогодні наявна неблагополучна сім'я - сім'я, в якій порушена структура, знецінені або проігноровані основні сімейні функції, є явні або приховані дефекти виховання, в результаті чого з'являються «важкі діти». Заходи щодо профілактики соціального сирітства повинні включати роботу з даною категорією сімей.

Жорстокість ставлення до дітей в сім'ях призводить до страшних наслідків. Часто діти опиняються в стінах державних установ, які не здатні замінити їм родину. У сучасних реаліях дуже широкий спектр причин дитячого неблагополуччя. У числі істотних чинників слід виділити кризові явища в сім'ї:

- порушення її структури і функцій;
- зростання числа розлучень і кількості неповних сімей;
- асоціальний спосіб життя ряду сімей;
- падіння життєвого рівня;
- погіршення умов утримання дітей;
- наростання психоемоційних перевантажень у дорослого населення, безпосередньо відбиваються на дітях;
- поширення жорстокого поведіння з дітьми в сім'ях.

Профілактикою соціального сирітства та роботою з неблагополучними сім'ями займаються органи опіки та піклування. Однак не можна сказати, щоб ця система працює ефективно.

З виникненням класового суспільства соціальне сирітство виникає тоді, коли діти позбавляються піклування батьків в силу небажання або неможливості здійснення батьками своїх обов'язків, відмови від дитини або усунення від його виховання.

Найпоширеніші причини відмови від дитини - його важка хвороба (60%), а також важкі матеріальні та побутові умови сім'ї (близько 20%). Таким чином, найчастіше відмова батьків викликаний необхідністю пристрою тяжкохворого дитини на повне державне піклування.

Тому, на думку автора, потребує значного реформування законодавство України про захист дітей – сиріт та дітей позбавлених

батьківського піклування. Зокрема, необхідно внести зміни до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», спрямовані на подолання соціального сирітства в суспільстві: стабілізацію соціально-економічних і політичних процесів в суспільстві; відродження духовної культури нації; економічну, законодавчу, соціальну підтримку сім'ї, материнства і дитинства; вдосконалення системи влаштування дітей-сиріт.

Державними і громадськими організаціям, на законодавчому рівні забезпечити фінансування створення комплексів навчальних програм, спрямованих на подолання соціального сирітства для підлітків і молодих сімей. На жаль, така робота проводиться далеко незавжди.

Таким чином, проблема соціального сирітства в Україні повинна вирішуватися поетапно, із залученням різних служб і відомств, в тому числі шляхом реалізації законодавчих ініціатив. На сучасному етапі даний напрямок соціальної політики характеризується процесами децентралізації управління соціальною сферою, делегуванням повноважень регіональним органам управління. Проведені заходи соціальної спрямованості покликані забезпечити мобілізацію фінансових, матеріальних та інших ресурсів для вирішення пріоритетних завдань життєзабезпечення дітей, включаючи поліпшення якості життя, створення їм сприятливих умов для розвитку.

Список використаних джерел

1. «Про запобігання та протидію домашньому насильству»: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 25.10.2020)
2. «Про охорону дитинства»: Закон України 26 квітня 2001 року № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 25.10.2020)
3. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-02#Text> (дата звернення 25.10.2020)
4. «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»: Закон України 21 червня 2001 року № 2558-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> (дата звернення 25.10.2020)
5. «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.10.2020)
6. «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»: Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення 25.10.2020)